

α) **Ἡ συναισθηση τῆς ἀμαρτωλότητος.**

«Τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ γινώσκω καὶ ἡ ἀμαρτία μου ἐνώπιόν μου ἐστὶ διαπαντός» (Ψαλμ 50.5)

Ὁ στίχος αὐτός ἀνήκει στὸν πεντηκοστό ψαλμό. τὸν ψαλμό τῆς μετανοίας, πού συνέθεσε ὁ Δαυὶδ, ὅταν συναισθάνθηκε τὶς σοβαρὲς ἀμαρτίες πού διέπραξε. Πρόκειται γιὰ ψαλμό μεγάλης θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς ἀξίας! Μέσα σὲ λίγες γραμμὲς περιέχονται πολλές καὶ θεμελιώδεις θρησκευτικὲς ἀλήθειες. Γι' αὐτὸ ἡ Ἐκκλησία μας χρησιμοποιεῖ σὲ πολλές λατρευτικὲς ἐκδηλώσεις τῆς τὸν ψαλμό αὐτό. Στὸν Ὁρθρο ψάλλεται μετὰ ἀπὸ τὸ ἐωθινὸ Εὐαγγέλιο καὶ στὴ Λειτουργία ἀπαγγέλλεται ἀπὸ τὸν ἱερέα πρὶν ἀπὸ τὴ Μεγάλῃ Εἰσοδῷ.

Ἐκεῖνο πού μᾶς κάνει ἰδιαίτερη ἐντύπωση στὸν πεντηκοστό ψαλμό εἶναι ἡ βαθιὰ συντριβὴ τοῦ Δαυὶδ, ἡ συναισθηση τῆς ἀμαρτωλότητός του, ἡ εἰλικρινὴς του ἐξομολόγησι καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη στὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ.

Ἡ συνείδηση τῆς ἀμαρτωλότητος εἶναι βαρῆ γνῶρισμα τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς τοῦ πιστοῦ. Ὅταν ὁ πιστὸς ἀμαρτάνει, συναισθάνεται ὅτι ἀμαρτάνει μπροστὰ στὸ Θεό:

*Σὲ σένα μόνο ἀμάτησα
καὶ ἐκεῖνο πού διέπραξα
εἶναι πονηρὸ στοὺς ὀφθαλμοὺς Σου.*

Οἱ εὐαίσθητοι ἠθικὰ ἄνθρωποι αισθάνονται τὴν ἀμαρτία ὡς τραγωδία, δηλαδὴ σάν ἓνα θλιβερὸ γεγονός, πού θλίβει καὶ βασανίζει τὴν ψυχὴ. Τὴν τραγικότητα τῆς ἀμαρτίας ἐκφράζουν οἱ λόγοι τοῦ ἀποστόλου Παύλου: «Αἰσθάνομαι μεγάλη εὐχαρίστηση στὸ νόμο τοῦ Θεοῦ μέσα μου, ἀλλὰ βλέπω ἄλλο νόμο στὰ μέλη μου πού ἀντιστρατεύεται στὸ νόμο τοῦ λογικοῦ μου καὶ μέ ἀιχμαλωτίζει στὸ νόμο τῆς ἀμαρτίας πού ὑπάρχει στὸ ἐσωτερικὸ μου» (Ρωμ 7, 22, 23).

Τὰ ἴδια συναισθήματα ἐξωτερικεύουν καὶ οἱ ἱεροὶ ὕμνογράφοι τῆς Ἐκκλησίας. Ἀναφέρουμε ὡς παράδειγμα τὸ τροπάριο «*Κύριε ἡ ἐν πολλαῖς ἀμαρτίαις περιπεσοῦσα γυνή*», πού συνέθεσε ἡ μοναχὴ Κασσιανὴ καὶ τὸ ὅποιο ψάλλεται στὴν ἀκολουθία τῆς ἐσπέρας τῆς Μεγ. Τρίτης, καὶ τὸ Μεγάλο Κανόνα τοῦ Ἀνδρέα Κρήτης, πού ψάλλεται στὸν Ὁρθρὸ τῆς Πέμπτης τῆς Ε' ἐβδομάδος τῶν Νηστειῶν (Μεγ. Τεσσαρακοστή).

Στὸ τροπάριο τῆς Κασσιανῆς τὴν τραγικότητα τῆς ἀμαρτίας ἐξωτερικεύουν οἱ στίχοι:

« Ἀλίμονο

Μέσα μου εἶναι ἀπέραντη νύχτα,
μανιώδης πόθος ἀκολασίας,

σκοτεινὸς καὶ ἀσέληνος ἔρωτας τῆς ἀμαρτίας...»

Στὸ Μεγάλο Κανόνα ἡ ἀμαρτία παρουσιάζεται ὡς πνευματικὴ γύμνωσις, ἀμαύρωσι τῆς ὁμορφιάς τῆς ψυχῆς, ἀπώλεια τοῦ πρωτόκτιστου (= ἀρχικοῦ) κάλλους, ἀρρώστια τῆς ψυχῆς κτλ.

β) Τὸ οὐσιαστικὸ περιεχόμενον τῆς ἀμαρτίας καὶ οἱ συνέπειές τῆς

Ἡ ἀμαρτία εἶναι παρακοή καὶ παράβασις τοῦ θεοῦ θελήματος, ἀνυποταξία καὶ ἀρνησις τῆς κοινωνίας μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ, ἄρα, ὕβρις καὶ προσβολή τοῦ Θεοῦ. Πηγὴ τῆς ἀμαρτίας καὶ κινητήρια δυνάμη τῆς εἶναι ἡ φιλαυτία καὶ ὁ ἐγωισμὸς. Σύμφωνα μετὰ τὴ διήγησι τῆς Γένεσεως, οἱ πρωτόπλαστοι θέλησαν νὰ γίνουν θεοὶ, ἀλλὰ χωρὶς τὸ Θεὸ καὶ τὴ θεία χάρις, στήριζόμενοι ἀποκλειστικὰ στὶς δικῆς τους δυνάμεις.

Μὲ παραστατικότητα καὶ δραματικότητα παριστάνει ἡ Γένεσις (κεφ. 3) τὰ ἐπακόλουθα τῆς προπατορικῆς ἀμαρτίας, πού ἦταν ἡ ἐπίγνωσις τῆς γυμνότητος καὶ τῆς ἐνοχῆς τους, ἡ φυγὴ ἀπὸ τὸ πρόσωπο τοῦ Θεοῦ, ἡ διαστροφὴ τῶν σχέσεών τους μετὰ τὴ φύσι καὶ τέλος ἡ ἐξορία τους ἀπὸ τὸν παράδεισον. Τὸ βαθύτερο νόημα ὅλων αὐτῶν εἶναι ὅτι ἡ προπατορικὴ ἀμαρτία εἶχε ὡς συνέπεια τὴν ἀποξένωσι τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸ Θεό, ἀπὸ τὸν ἑαυτό του, ἀπὸ τὸ συνάνθρωπό του καὶ τέλος ἀπὸ τὴ φύσι. Ὁ ἄνθρωπος μετὰ τὴν ἀμαρτία του κατέστρεψε τὴν κοινωνία μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ἔχασε τὴ θεία χάρις, ἀρχειώσε καὶ ἔφθειρε τὸ «κατ' εἰκόνα», τὴν πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ του φύσι.

Ὁ νοῦς του σκοτίστηκε καὶ στρέφεται περισσότερο πρὸς τὴν κτίσι καὶ ἐλάχιστι πρὸς τὸν Κτίστη καὶ Δημιουργό. Ἡ βούλησί του δὲ διευθύνεται πλέον πρὸς τὸ ἀγαθὸ σταθερὰ, ἀλλὰ κυρίως πρὸς τὸ κακόν. Ἐτεῖ ἡ προσωπικότητά του διχάστηκε. Ἐνῶ πρῶτα στὴν ψυχὴ του ὑπῆρχε μόνο τὸ ἀγαθόν, τώρα συνυπάρχουν μέσα του τὸ ἀγαθόν καὶ τὸ κακόν. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀποξένωσι τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν ἀληθινή του φύσι, πού εἶναι τὸ «κατ' εἰκόνα».

Ὅταν ὁμοῦς ὁ ἄνθρωπος ἀποξενώνεται ἀπὸ τὸ Θεόν, ἀποξενώνεται καὶ ἀπὸ τὸ συνάνθρωπό του, ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὴ φύσι. Πολλὲς φορὲς ὁ ἄλλος ἄνθρωπος γίνεται σὲ μᾶς ἐχθρὸς ἢ ξένος.

Μὲ τὴν προπατορικὴ ἀμαρτία ἄρχισε μιά ἄλλη ἐποχὴ, ἡ μεταπτωτικὴ ἐποχὴ. Οἱ ἄνθρωποι κληρονομοῦν τὴν κατάστασι ἀμαρτίας, πού χαρακτηρίζεται γιὰ τὴν ἰσχυρὴ κλίσι πρὸς τὸ κακόν. Ἐτεῖ ἡ μεταπτωτικὴ ἐποχὴ δια-

κρίνεται για την έπικράτηση του ήθικου και φυσικού κακού, τής άγωνίας και του άγχους, του φόβου και τής μελαγχολίας.

γ) Τό φυσικό κακό

Τήν πώση του ανθρώπου στην άμαρτια, δηλαδή τό ήθικό κακό, άκολουθήσε τό φυσικό κακό. Όταν λέμε φυσικό κακό έννοοϋμε τά φαινόμενα εκείνα που άπειλούν την υγεία και τή ζωή των ανθρώπων (σεισμοί, πλημμύρες, άνομβρίες κλπ.), τής άσθένειας, τή φθορά γενικότερα του όργανισμου, τό βλαβερά ή έπικίνδυνα φυτά και ζώα κτλ. Τό μεγαλύτερο όμως φυσικό κακό, μέ τό όποίο τιμωρείται ή κληρονομική άμαρτία, είναι ό θάνατος, που διακρίνεται σέ φυσικό (σωματικό), πνευματικό και αίώνιο. Πνευματικός θάνατος είναι ή άποκοπή του συνδέσμου που συνδέει τόν άνθρωπο μέ τό Θεό, ή ύποδούλωση στην άμαρτία, ή πνευματική και ήθική άθλιότητα. Αίώνιος θάνατος είναι ό αιώνας χωρισμός του ανθρώπου από τό Θεό. Όσοι άπομακρύνονται διά τής άμαρτίας από τό Θεό δέν έχουν τό δικαίωμα και τή δυνατότητα νά λάβουν μέρος στή δόξα και τή μεγαλειότητα τής βασιλείας του.)

Ό φυσικός θάνατος, μολοντί είναι συνέπεια τής άμαρτίας, είναι προσωρινός και παραχωρήθηκε από τό Θεό, γιά νά μή διαιωνισθεί τό κακό. Έξάλλου τό φυσικό κακό έχει θεραπευτική ιδιότητα γιά τόν άνθρωπο. Έμπρός στό θάνατο, στην άσθένεια και σέ ό,τι γενικά άπειλεί τήν ύπαρξη του, ό άνθρωπος διεγείρεται έσωτερικά και μεταστρέφεται από τά άπατηλά στηρίγματα τής φαινομενικής εύτυχίας πρός τό Θεό. Έτσι τό φυσικό κακό ύπηρετεί τελικά τό γενικότερο συμφέρον του ανθρώπου.

ΚΕΙΜΕΝΑ

«Έλεόςόν με, ό Θεός,
κατά τό μέγα έλεός σου
και κατά τό πλήθος των οικτιρμών
σου εξάλειψον τό άνόμημά μου.

.....
ότι τήν άνομιαν μου έγώ γινώσκω
και ή άμαρτία μου έννώπιόν μου έστι
διαπαντός.

Έλεήσέ με, Θεέ μου, σύμφωνα μέ
τό μεγάλο σου έλεος και σύμφωνα
μέ τήν άπέραντη φιλανθρωπία σου
εξάλειψε τήν άμαρτία μου.

.....
Έγώ τώρα άναγνωρίζω τήν άνομία
μου και ή άμαρτία μου είναι διαρκώς
έμπρός μου.

Σοί μόνω ήμαρτον

Έναντίον σου μονάχα άμάτησα

και τό πονηρόν έννώπιόν σου έποίησα, όπως άν δικαιωθής έν τοις λόγους σου, και νικήσης έν τώ κρίνεσθαι σε.

.....
Άπόστρεψον τό πρόσωπόν σου
άπό των άμαρτιών μου και πάσας
τάς άνομίας μου εξάλειψον

καρδιαν καθαράν κτίσον έν έμοι,
ό Θεός, και νεύμα εύθές έγκαινίσσον έν τοις έγκάτοις μου

Μή άπορρίψης με από του προσώπου σου και τό Πνευμά σου τό άγιον μή άντανέλης άπ' έμου.

.....
Κύριε, τά χείλη μου άνοιξεις,
και τό στόμα μου
άναγγελοι τήν άινεσίν σου

(Ψαλμός 50)

και έπραξα τό πονηρό έννώπιόν σου, (τά όμολογώ δε αυτά) γιά νά δικαιωθείς στους λόγους σου και νά νικήσεις, όταν (οι άνθρωποι από άγνοια) σε έπικρινουν.

.....
Κρύψε τό πρόσωπό σου
άπό τής άμαρτίας μου και εξάλειψε
όλες τής άνομίες μου.

Δημιούργησε μέσα μου καθαρή καρδιά, Θεέ μου, και ανανέωσε πνεύμα εύθές στό έσωτερικό μου.

Μή μέ άπορρίψεις από τό πρόσωπό σου και μη μου άφαιρέσεις τό άγίο σου Πνεύμα

.....
Κύριε άνοιξε τά χείλη μου και θά άπαγγείλει τό στόμα μου
τόν ύμνο σου

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- 1) Πώς παριστάνει ή Γένεση τά έπακόλουθα τής άμαρτίας.
- 2) Γιατί ή άμαρτία άποξενώνει τόν άνθρωπο από τό Θεό και από τό συνάνθρωπό του.
- 3) Ποιά είναι τά χαρακτηριστικά τής μεταπτωτικής έποχής.